

ÄNDRDEVANOR SPARAR MER ENERGI I HUSHÅLLEN

HISTORIEN OM ENERGISMARTA GRANNAR2

Energismartagrannar
EN TÄVLING DÄR ALLA ÄR VINNARE

www.EnergyNeighbourhoods.eu

Slutrapport i projektet Energismarta Grannar2

Publicerad i oktober 2013

Foto:

Anne Huguet – Prioriterre (sid. 9,10)

Maksim Kabakou – fotolia.com (sid. 6)

Christel Liljegren (sid. 19)

Steve Mason (sid. 31- överst)

Mikhail Mishchenko – fotolia.com (sid. 15)

Fred Pauwels (sid. 12,16,20,24,28,29)

Virginie Siegele – Prioriterre (sid. 4)

Grafisk design: Maciej Zalewski/Alkione

Detta är slutrapporten i projektet Energismarta Grannar2 som medfinansierats av programmet Intelligent Energy Europe, grant no. IEE/10/2013/Sl2.589413.

En finansiering av Energismarta Grannar är möjligt tack vare försäljning av el märkt med Bra Miljöval.

Bra Miljöval

Co-funded by the Intelligent Energy Europe
Programme of the European Union

Författarna har ensam ansvar för innehållet i denna publikation. Den företräder inte nödvändigtvis Europeiska gemenskapens åsikter. Europeiska kommissionen ansvarar inte för någon form av användning av informationen som finns i publikationen.

FÖRORD

av Jo Leinen

Nästan allt i vår vardag kretsar kring energi. Vi vet att energianvändningen påverkar miljön och klimatet. Vi försöker motverka det genom att anta energistrategier och ta fram stöd för investeringar i energieffektivisering och förnybar energi. Ny EU-lagstiftning ställer högre energikrav på elapparater och byggkomponenter som finns på marknaden. Men det går att göra mer – lokala, regionala och nationella strategier måste räkna med beteendeförändringars betydelse och potential.

Jo Leinen

Medlem i Europaparlamentet
Tidigare miljöminister i delstatsregeringen i Saarland

Beslut som vi tar till vardags påverkar vår energianvändning, våra energiräkningar och kvaliteten på vår livsmiljö. Om vi tänker lite mer på hur vi använder energi och resurser kan vi göra medvetna val som konsumenter. En liten insats kan leda till en förändring som kanske inte är så stor men ändå kan påverka mycket.

Det här är historien om 8 626 hushåll från 830 olika sammanhang i 16 länder i Europa som bestämde sig för att anta utmaningen att minska sin energiförbrukning med minst 9 % och vara med i energispartävlingen som projektet Energismarta Grannar2 ordnade. Grannar, arbetskamrater, vänner och släktingar bildade lag och började leva mer klimativänligt. De provade olika energispartips och använde sin kreativitet för att hitta nya och oväntade sätt att spara energi i hushållet. De har fått hjälp av experter, använt moderna internetverktyg för att följa sin energiförbrukning och besparingar och deltagit i spännande aktiviteter. Alla har lärt sig tänka på nytt sätt.

Jag ser fram emot fler liknande initiativ som visar att alla har makt att förändra. Jag hoppas att fler regioner och kommuner samlar sina invånare till att agera för miljöns skull. Energismarta Grannar2 är ett fantastiskt koncept och ett värdefullt redskap, färdigt att använda i den lokala kampen mot klimatförändringen. Det kan enkelt tillämpas i nya kommuner och regioner och hjälpa till att göra medborgarna medvetna om sina personliga insatser att minska energiförbrukningen och uppfylla lokala, regionala, nationella och EU-klimatmål.

Läs vidare här om Energismarta Grannar2 och inse hur mycket energi du kan spara.

KÄRA LÄSARE

På sidorna du nu har framför dig kommer vi att berätta om projektet Energismarta Grannar2, alltifrån idén till tävlingen, via olika verktyg och fram till det imponerande resultatet!

I tävlingen Energismarta Grannar2 gällde det att spara energi utan att ge avkall på sin levnadsstandard. Vi vet alla om att vi behöver minska våra koldioxidutsläpp, och med tanke på ökande energipriser är många hushåll också ivriga att göra något – men de vet inte alltid vad! Det här projektet har visat sambandet mellan vardagens aktiviteter och klimatet, samt informerat och inspirerat deltagarna att ta några steg i riktning mot en annan livsstil.

Broschyren presenterar projektet som utgår från en idé om klimatutmaning mellan kommuner och deras invånare, och med hjälp av ett modernt webbverktyg leder till goda resultat för energisparandet!

En rad material har tagits fram till tävlingen: handböcker, checklista för att själv kolla sin energiförbrukning och energispartips. För att ge en bild av hur det var att vara med och tävla finns längre fram i broschyren citat från deltagare, som illustrerar utmaningarna till vardags, erfarenheterna och lagarbetet för att spara energi därhemma.

Broschyren innehåller siffror och fakta om lagens energibesparingar och hur de med hjälp av en enkät för att kartlägga sina energivanor och den respons de fick på den insåg var det fanns energi att spara.

Inspireras av läsningen, bilda ett eget lag och tävla i Energismarta Grannar!

Teamet bakom Energismarta Grannar2

Energismarta Grannar2, projektkonsortiet

ENERGISMARTA GRANNAR — HELT KORT

MISSION POSSIBLE SPARA ENERGI OCH HA ROLIGT!

Det finns massor av information om energisparande, och för det mesta vet vi så väl vad vi behöver göra för att spara energi, men ändå är det ofta ett gap mellan kunskap och handling – vad vi vet och vad vi gör kan vara två helt olika saker! Energismarta Grannar är till för att överbrygga det gapet. Sedan tävlingen började 2007 har mer än 1400 lag med cirka 14 500 hushåll varit med och sparat energi.

Idén bakom Energismarta Grannar2 är att hushållen antar en utmaning att spara så mycket energi som möjligt bara genom att ändra sina vanor i hushållet. Inga investeringar ska göras, eftersom projektet enbart handlar om beteendeförändringar. De behöver inte ens minska på komforten, bara på energiförbrukningen.

Varje lag stöts av sin lagledare, en person som med stor entusiasm inspirerar och håller ihop laget, och som utbildats för att kunna hjälpa sitt lag att spara energi. Lagen som sparat 9 % energi eller mer får diplom och priser, och deras insats uppmärksammas i lokala medier. Som ringar på vattnet bidrar projektet till att hushållen börjar prata mer om energisparande och ser vad som görs i kommunen för att nå klimatmålen.

Energismarta Grannar bygger på erfarenheterna från projektet Klimaatwijken i Flandern 2003, som genomfördes med stöd av regionledningen där. Energismarta Grannar genomfördes första gången 2007 med 11 partner från 9 länder.

Resultaten var inspirerande: den genomsnittliga energibesparingen var 10 % jämfört med deras energiförbrukning föregående år.

Energismarta Grannar2 har spritts vidare och nu deltar **16 partner** från **16 länder i Europa**. Än en gång ser vi energibesparingar med **10 %** som **minskar** energiförbrukningen med **5 661 872 kWh** och **CO₂-utsläppen** med **nästan 62 000 ton**.

För att nå ett sådant resultat behövde projektet ...

- + regionala kampanjer för att hitta intresserade hushåll som ville bilda lag samt blivande lagledare att utbilda
- + aktiviteter där deltagarna kan träffas och dela med sig av sina erfarenheter och idéer
- + nära samarbete med kommunerna
- + regelbunden feedback till deltagarna samt lagledarnas stöd
- + kampanjmaterial som de tävlande kan använda för att hitta sina energislukande beteenden och vardagsvanor
- + tillgång till användbara energispartips
- + ett beräkningsverktyg på webben som visualiserar deras energianvändning och energisparande
- + klimatutmaningar med information om hur man kan leva ännu mer miljövänligt
- + arbete gentemot medierna
- + kontinuerligt stöd från nationella partnern.

Prova på hur solvärme fungerar, aktivitet i Storbritannien

FRÅN IDÉ TILL WEBBVERKTYG

För att kunna mäta varje lags CO₂-besparingar tog vi fram ett beräkningsverktyg för webben. Det byggde på en beprövad beräkningsmetod som BBL i Flandern vidareutvecklade från den version som de tog fram till föregångarprojektet Energismarta Grannar.

Diagram som visar energibesparingar, exporterat från beräkningsverktyget i Energismarta Grannar2

BERÄKNINGSMETOD

Beräkningen bygger på tre huvudfaktorer: uppdelning av energiförbrukningen på olika användningsområden i hushållet; utomhustemperaturens inverkan samt data för en jämförelseperiod (vanligen samma månader föregående år). Varje deltagare får frågor som hur de lagar mat (el, gas ...), vilken uppvärmning de har (olja, gas, el, biobränsle ...) och hur varmvattnet bereds. Dataprogrammet beräknar andelen gas och el för olika användningsområden med hjälp av tidigare data och statistik. Detta korrigeras för utomhustemperaturen. När aktuella mätaravläsningar matas in beräknar webbverktyget om hushållet använder mer eller mindre energi än föregående år.

WEBBPLATS

Uppgifter om energiförbrukning samlades in från alla partnerländer. Datafilerna importerades till den nydesignade, flerspråkiga webbplatsen, som översattes till de olika språken och anpassades till varje lands behov av projektpartnererna i samarbete med webbyrån Various.

Webbplatsen www.energyneighbourhoods.eu

UTBILDNING

Alla projektpartner fick utbildning och en manual till hur man använder webbplatsen, som de översatte till sina språk. Sedan kunde de i sin tur utbilda och stötta sina lagledare och lagmedlemmar.

RESULTAT

Webbverktyget måste vara lätt att använda så att deltagarna bara behöver mata in sina mätaravläsningar och enkelt förstå resultatet. Dessutom måste det vara tillräckligt enkelt för att projektpartnererna själva ska kunna använda och anpassa det så länge de vill. Resultatet blev ett beräkningsverktyg för energibesparingar där hushållen och lagen kunde se hur mycket energi de sparat.

Vid projektets slut hade **mer än 9 000 hushåll** registrerat sig på **www.energyneighbourhoods.eu**, och fått möjlighet att följa sin energiförbrukning och jämföra den med tidigare år.

Klimatutmaning, workshop om lokal och ekologisk mat, med Laurence Salomon

Mobility challenge,
repair workshop
on Annecy Lake

HJÄLP & STOD

Att få en bild av sitt eget energisparande och sin energianvändning med hjälp av webbverktyget var en viktig del. Men alla kan behöva lite hjälp på vägen och bra tips om hur man kan spara energi. Därför fick deltagarna tillgång till olika material som vägleder till ökat energisparande:

- + Hushållens handbok – en vägledning för energispartävlingen från början till slut med detaljerade instruktioner om hur man använder webbverktyget som beräknar energisparandet.
- + Vart tar min energi vägen – checklista som hjälper till att identifiera energislukande apparater och beteenden i hushållet.
- + Blankett för mätaravläsningar – alla mätaravläsningar under tävlingstiden samlas där.
- + Spartips – tips med ännu fler sätt att spara energi, som skickas ut varje vecka. De kan ha teman som Energisnål jul, Klimatsmarta barn och Spara energi i köket.

Positive spirit of the
SocioWattKillers team
at the Awards Gala in
Brussels

SÅ KAN DET VARA ATT TÄVLA SOM LAG I ENERGISMARTA GRANNAR2

Under vintrarna 2011/2012 och 2012/2013 jobbade **830 lag** bestående av **22 420 personer från 8 626 hushåll** med att spara energi i i Energismarta Grannar2.

Den ekonomiska situationen i Europa under de senaste åren har gjort att många hushåll varit med i projektet först och främst för att spara pengar och minska sina energiräkningar. Det visar sig att de har fått ut mycket mer av projektet än att spara energi!

På senare år har många människor kommit allt längre ifrån att fundera på hur mycket energi vi använder och hur vi använder den. När man är med och tävlar i Energismarta Grannar2 läser man med jämna mellanrum av sina energimätare och antecknar data. En så enkel handling räcker för att man ska lära sig vad en kilowattimme är och komma underfund med hur mycket energi man förbrukar i hushållet, och viktigast av allt, hur det hänger ihop med om man har energisnåla eller energislukande vanor och apparater. Summan av detta är medvetna energikonsumenter med kunskaper om energi.

Det vinnande laget i Ungern från Győr vid prisutdelningsceremonin på utställningen RENEXPO i Budapest.

Ett exempel på att det är viktigt att följa sin energiförbrukning är den engelska deltagare som upptäckte att hushållets elförbrukning hade ökat med 60 % under det senaste året – något som annars kanske hade dykt upp som en obehaglig överraskning när elräkningen kom. Projektsamordnaren i Storbritannien menade att en ökning på 60 % är ovanligt mycket och ofta visar att något inte är som det ska! En kontroll visade att siffrorna stämde, och en genomgång rum för rum visade inget anmärkningsvärt. Inte förrän de kom till dotterns rum och upptäckte att hon hade satt på elradiatorn när hon kom hem från universitetet på julferier och sedan glömt att stänga av den när hon åkte igen – för två månader sedan!

En väldigt viktig del av tävlingen är lagen. Många berättar om hur lagen bidragit till att göra tävlingen extra rolig genom att man fått tillfälle att träffa vänner, grannar och kollegor för att dela erfarenheter och kloka ord. Att vara en del i ett lag blir också en sporre att engagera sig och hålla fast vid sina energisparvanor – ingen vill ju förstöra för laget.

Det vinnande laget i Frankrike var en grupp socialarbetare som var angelägna om att inte bara minska sin egen energiförbrukning utan också ville kunna hjälpa och ge råd till alla familjer som kämpar med att få ekonomin att gå ihop. Medan de tävlade passade de på att sprida så mycket information som möjligt om hur det gick för dem och tack vare det har många familjer sagt att de vill vara med i tävlingen nästa år. Det svenska laget Snåljåparna var också socialarbetare, från Borgholms kommun, och ivriga inför chansen att vinna en weekend i Bryssel – ett tillfälle att shoppa och få ledigt från familjen! En lagledare i Lettland letade efter grannar med stora hushåll och för stor energiförbrukning till sitt lag, som verkligen kan ha nytta av att vara med i tävlingen – och deras onödigt höga energiförbrukning ökar chansen för laget att vinna!

Tävlingen Energismarta Grannar handlar om beteendeförändringar och hur mycket energi man kan spara bara genom att ändra sina vanor i hushållet. Det finns ingen magisk lösning, tipsen som delas ut är ofta sådant som vi egentligen redan vet att vi borde göra, det är bara det att vi inte gör det!

STÄNG AV ALLT SOM STÅR PÅ
STANDBY

KOKA BARA SÅ MYCKET VATTEN SOM
BEHÖVS

SÄNK VÄRMEN NÄR NI INTE ÄR
HEMMA!

TORKTUMLA MINDRE

SLÄCK LAMPOR SOM INTE ANVÄNDS
OCH BYT UT GLÖDLAMPOR TILL
LÅGENERGILAMPOR

OCH
VINNARNÄ
ÄR...

När slutresultaten beräknats presenterades alla vinnare vid en prisutdelningsgala i Bryssel.

Från Lettland:
ADAMIELA2

Från Grekland:
70 ΓΕΛ ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Från Bulgarien:
AUGUSTA

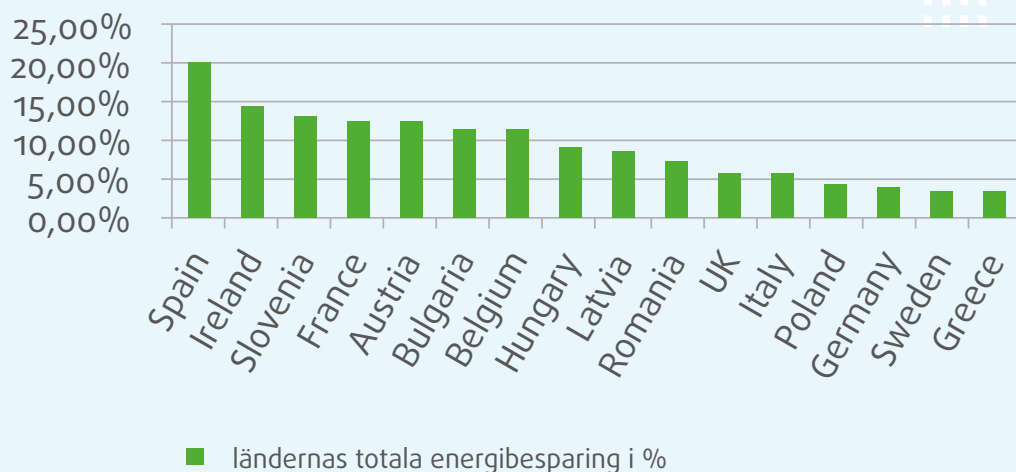

De flesta vinnande lagen deltog för andra året i rad, undantaget Belgien, Frankrike och Sverige där vinnarna deltog för första gången.

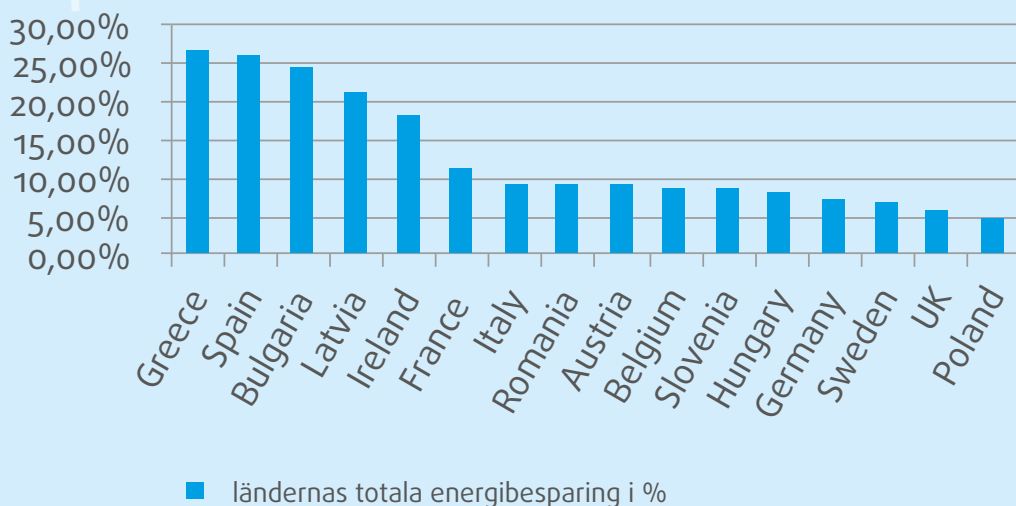
Land		Nationellt vinnande lag	%
Grekland	1	7ο ΓΕΛ ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ (1)	64,79%
Lettland	2	Ādamielaz	51,43%
Bulgarien	3	AUGUSTA	47,98%
Spanien	4	TRULLASETS	46,83%
Rumänien	5	Grupul Teodorescu	37,14%
Irland	6	Emly Tidy Towns	36,51%
Belgien	7	De Ijsberen	34,74%
Tyskland	8	Grill 13	34,40%
Italien	9	Gli Etruschi	33,94%
Frankrike	10	Sociowattkillers	28,87%
Österrike	11	Wohngemeinschaft Parkring	25,66%
Slovenien	12	SPL	24,62%
Ungern	13	Győr és környéke	22,82%
Storbritannien	14	Abbey	19,93%
Polen	15	Monster Eco Power	18,49%
Sverige	16	Snåljåparna	15,46%

Tävlingen var hård, både mellan lagen i varje land och mellan länderna! Genomsnittlig energibesparing i de olika länderna varierade mellan 3 % och 27 % (se figur nedan).

OMGÅNG 1 - LÄNDERNAS TOTALA ENERGIBESPARING I %

OMGÅNG 2 - LÄNDERNAS TOTALA ENERGIBESPARING I %

De vinnande lagen i 1:a omgången gjorde energibesparingar på **mellan 15 % och 47 %**, och i andra omgången varierade energibesparingarna mellan **9 % och drygt 60 %!**

Små steg gör också skillnad

ÄNDRA PÅ SIG?

Energismarta Grannar2 går ut på att ändra sitt beteende – att göra små förändringar i sina vardagsvanor.

De flesta av oss är väl likadana, vi vet vad vi borde göra men gör inte alltid så. Eller så kanske vi säger "Ja jag släcker alltid lyset" men i själva verket struntar vi ofta i det. Det här gapet är precis det som Energismarta Grannar vill överbrygga.

Under de fyra månader som våra deltagare aktivt följde sin energiförbrukning fick de många bra energispartips. Webbverktyget beräknade siffror på hur mycket energi de sparade, men lika viktigt var att förstå om, hur och varför deltagarna ändrat sina energivanor. Lärde de sig något av projektet och har de ändrat sitt beteende? För att ta reda på det gjordes en undersökning i början och en i slutet av varje tävlingsomgång.

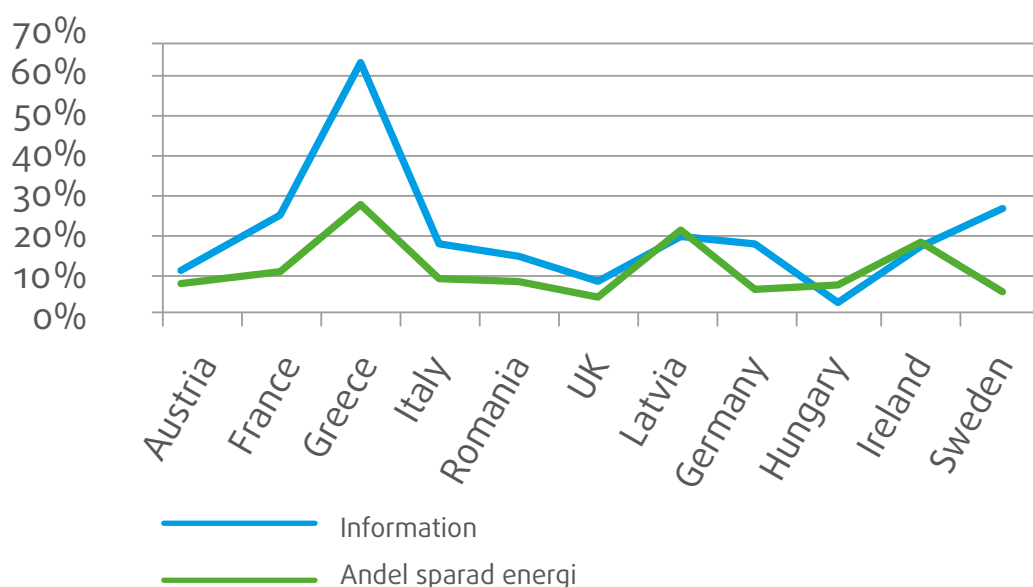
Följande beteenden jämfördes:

- + släcka lampor när man lämnar ett rum
- + bara köra fulla disk- och tvättmaskiner
- + hänga upp tvätten på tork i stället för att köra torktummlaren
- + stänga av teven med strömbrytare
- + dra ur alla laddare och liknande apparater och stänga av allt som står på standby
- + bara koka så mycket vatten som behövs till dryck och matlagning
- + sätta ner termostaten för att sänka värmen

I de flesta länderna var det vanligaste att man började stänga av standby och sätta ner termostaten. En annan populär ny vana var att fylla sin disk- och tvättmaskiner innan man körde dem.

Resultaten visar att användbara energispartips i allmänhet stimulerar energisparande och ska vara med som en viktig del i alla energisparkampanjer.

DRIVKRAFTER FÖR BETEENDEFÖRÄNDRING

Det vinnande laget i Energismarta Grannar2 fick sitt diplom vid en prisutdelningsgala i Bryssel

Grekland blev vinnare i Europatävlingen och i diagrammet ovan kan man se vilken stor effekt informationen de fick under tävlingstiden hade på hur de lyckades spara energi. I Grekland kunde man också se kraftigt ökad förståelse och en mycket mer positiv attityd till energisnåla vanor.

Resultaten visar att det är viktigt att utnyttja många olika drivkrafter att ändra sitt beteende hos de som ska spara energi, något man alltid ska komma ihåg även i andra projekt av det här slaget.

Två elcyklar som nya tjänstefordon i kommunen Leoben

TÄNK ANNORLUNDA

Vårt sätt att leva ger upphov till fotavtryck i världen, detta då vår vardag är full av stora och små val och beslut – ska vi välja bilen eller bussen till jobbet, duscha eller ta ett bad, äta kött eller vegetariskt till middag, köpa en ny tröja eller välja en från en second handbutik och så vidare. Alla dessa små, individuella val har större påverkan på vårt jordklot än vad vi kanske tänker på.

Varje handling, varje val gör skillnad för klimatet – klimatutmaningarna i Energismarta Grannar2 utmanade alla deltagare och kommuner att lära sig att göra de rätta valen!

Under tävlingen Energismarta Grannar2 fick alla deltagare, via fyra utmaningar, möjligheten att bli mer medvetna om sin påverkan på klimatet. Olika experter gav information och tips om hur dagens klimatpåverkan ser ut och berättade om vilka förändringar familjerna kunde göra för att bli mer klimatsmarta. Experternas mål var att få alla deltagare att förstå att var och ens beteende har en avgörande roll – varje litet steg mot förbättring som görs leder till en stor förändring när man gör det tillsammans. Under fyra månader ställdes deltagarna inför fyra utmaningar och försökte att via dem att ändra sitt beteende i grunden. Exempel på utmaningar är:

- + Hur förbättrar man sina resor? Ett minskat bilåkande är ett steg i rätt riktning.
- + Vad ska man äta? En veckomeny borde till exempel innehålla ingredienser anpassat efter säsong, innehålla mer grönsaker och mindre kött. En av de allra viktigaste lärdomarna som alla behöver ta till sig är att aldrig kasta ätbar mat.
- + Hur hittar man de energieffektivaste hushållsapparaterna? Känna igen och förstå energimärkningen, rätt val gör stor skillnad!
- + Kan man göra "gröna inköp"? Så klart man kan! Köp eller sälj begagnat. Kläder, möbler, böcker, leksaker m.m. kan både köpas och säljas på loppis eller via internet.

INSPIRERA – HUR GÖR MAN?

Under Energismarta Grannar2-tävlingen presenterades alla utmaningar av olika experter, dels när tävlingen startade men även under det gemensamma halvtidsevenemanget. Via denna oberoende och tillförlitliga information fick deltagarna bra kunskap och utbildning i ämnet. Utmaningarna och tipsen fick deltagarna dessutom via e-post. I ytterligare utskick och via länkar på hemsidan fick deltagarna mer tips och råd på vad de skulle tänka på för att minska sina CO₂-utsläpp. På detta sätt fanns det flera möjligheter att lära sig mer om klimatpåverkan och hur man gör för att tänka nytt! För att ytterligare inspirera deltagarna att delta i utmaningarna delades fina priser ut, till exempel pris till

Klimatvänlig jul

Bidrag till Polens klimatutmaning "Ett andra liv"
Av: Agnieszka Gomółka

bästa blogg, bästa tips och bästa utförande var några exempel.

MÄT DITT FOTAVTRYCK

För att deltagarna skulle förstå sin nuvarande påverkan på klimatet men även för att de skulle kunna mäta sina framsteg fanns det länkar till nationella koldioxidkalkylatorer på hemsidan. Med ett sådant verktyg kunde deltagarna lite grovt uppskattat räkna ut vilket koldioxidfotavtryck deras sätt att leva gav. Förutom information om fotavtryckets storlek fick de även här mer information om hur de kunde förbättra sig.

INSPIRERA VARANDRA

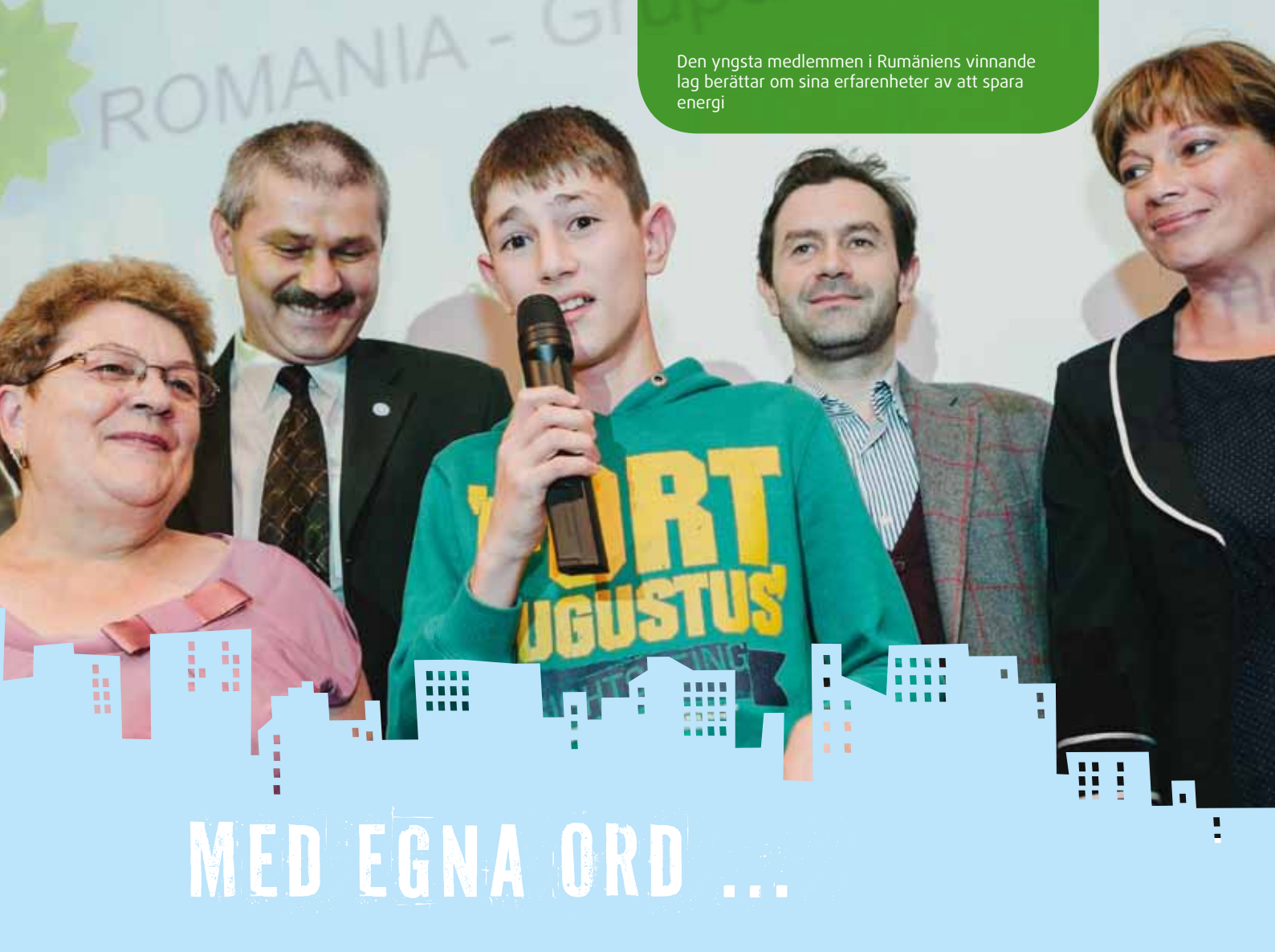
Genom att blogga om sina erfarenheter, kunde deltagarna inspirera varandra och andra till att göra samma förbättringar som de själva genomfört. Det kunde vara tips på en ny maträtt, eller en ny LEDlampa. Det kunde också vara hur många trevliga människor man träffade på sin väg till jobbet, när man valde bussen i stället för bilen. Bloggen finns på hemsidan, här delades även tips mellan länderna ut.

Klimatvänlig julgran

En svensk deltagare försöker sig på en vegetarisk meny.

Den yngsta medlemmen i Rumäniens vinnande lag berättar om sina erfarenheter av att spara energi

MED EGNA ORD ...

Vad har vi lärt oss om vårt vattenbehov?

Antonina, "Energomaniacs", Polen, 1:a tävlingsomgången

Jag ska erkänna att det inte var förrän under den här tävlingen som jag såg möjligheten att spara vatten i vårt hushåll. Jag hade begränsade kunskaper och hade bytt badkaret mot en dusch när vi renoverade. Vi stängde av vattnet medan vi borstade tänderna och fyllde diskmaskinen, men det var allt. Under tävlingen lärde jag mig hur mycket vatten man kan spara genom att byta till vattensnåla munstycken på kranar och dusch. De kostade inte mycket jämfört med hur mycket vi sparade – både vatten och pengar.

Spara energi med familjen

Deltagare, Tyskland, 1:a tävlingsomgången

När tävlingen började trodde jag att det skulle gå enkelt och utan problem med energibesparingar på 9 %. När jag hade registrerat de första mätaravläsningarna på webben insåg jag att det inte räckte med att bara jag i familjen gjorde något, och att jag bara stängde av standby och släckte efter mig och liknande. Jag skulle inte ha en chans att nå målet själv. Så det blev helt tydligt för mig: resten av familjen måste vara med på noterna för att nå målet 9 % och det är min uppgift att övertyga dem om att ändra sitt beteende. När det gäller att spara energi måste hela familjen vara med! Det är inte lätt – men vi försöker.

Lutgart, "Zomergem", Belgien, 1:a tävlingsomgången

Jag tycker verkligen att det är intressant att vara med i Energismarta Grannar eftersom man får chansen att lära sig något nytt och tipsen är alltid användbara. Alla sätt man kan spara energi på är mer än välkomna. Det är kul att vara med i ett lag, så man inte behöver göra det ensam och man får mycket kontakt med sina grannar. Man stimulerar varann att göra ännu bättre och lär sig mycket av andras tips. Tack för tipsen, jag sparade energi och fick en lägre energiräkning.

John Powell, Crossgates Wasters team, England, 1:a tävlingsomgången

Även om vi aldrig varit direkt slösaktiga med el har det varit en bra erfarenhet för oss att inte bara den som betalar räkningarna utan hela familjen blivit medveten om att inte lämna elapparater påslagna och att fråga sig själva "Behöver jag använda den där?". Några enkla saker vi gjort har varit att bara koka så mycket vatten som går åt, och stänga av ugnen innan maten är färdiglagad, det finns tillräckligt med värme kvar för att maten ska bli klar ändå. Vi lämnar inte saker på standby. Standby för vadå? Det blir bara dyrt. Det här är bara några förslag, men om alla i hushållet gör så börjar den fruktade elmätaren att sakta ner sig.

Det har varit en spännande resa att se hur de andra familjemedlemmarna vant sig att spara energi. Tänk på att du inte behöver sitta och hungra i skenet från fladdrande stearinljus och kura ihop i täcken som pingviner i Antarktis. Det gäller bara att tänka efter lite före, varför tända i ett rum när teven eller andra apparater står på i ett annat – stäng av dem, för du använder kanske inte alla rum samtidigt.

Varför är det bra att tävla i lag?

Romonya, Ungern, 1:a tävlingsomgången

Vi bestämde oss för att delta i Energismarta Grannar med vår lilla by för att minska vår energiförbrukning. Det var inte tävlingen i sig som motiverade oss i första hand, utan möjligheten att spara lite extra pengar. Jag var ganska säker på att vi skulle kunna göra minst ett dussin saker på bättre sätt för att spara energi. Tyvärr har vi ju skaffat oss en hel del dåliga vanor med åren, och märker inte ens hur vi slösar. Jag är väl inte så väldigt sällskaplig av mig, men jag tyckte att det fanns så många fördelar med den här tävlingen att jag ändå ville vara med. Det räcker inte att läsa informationsmaterialet och samla på sig tips själv, det är mycket bättre att "jobba" som en i ett lag. Dessutom, om vi verkligen vill uppnå något gäller det ju att vi förenar våra krafter. Jag var skeptisk om att minska min egen energiförbrukning, jag tyckte inte det fanns så mycket som jag som genomsnittsperson kunde göra, men när jag fördjupat mig i ämnet och sett entusiasmen hos de andra i laget så kändes det inte längre hopplöst. Dessutom har jag lärt känna riktigt trevliga människor som jag kan prata om annat med också. Vi ordnar gemensamma program för oss själva också, det är nog det allra viktigaste.

Hur lågenergilampor påverkar TV-vanor

Hunting, Österrike, 1:a tävlingsomgången

Jag lyckades minska min energiförbrukning ordentligt genom att kombinera beteendeförändring (inget slöseri) med några små tekniska förändringar (bl.a. nya kastruller, bättre belysning, grenkontakter med strömbrytare). Jag började med belysningen, och första steget var att skaffa mig egna erfarenheter av lågenergilampor och LEDbelysning. På så sätt kan jag nu bemöta de som är skeptiska mot den nya tekniken med mina egna erfarenheter. Det är mycket lättare att hitta argument.

Jul – en klimatutmaning

Marko Odič, Energismarta Grannar "Števcí", Slovenien, 1:a tävlingsomgången

Den första klimatutmaningen kom i en av de mest energislukande månaderna, december. Från och med den månaden skulle vi minska vår energiförbrukning. Jag bestämde mig för att observera min egen energiförbrukning hemma, t.ex. energi för uppvärmning, och vattenförbrukning vid matlagning, disk, tvätt och till att hålla en hög standard på den personliga hygien. Det hjälpte mig att förstå "energiprofilen" i mitt hushåll. Jag förstod vilka områden som påverkar min energiförbrukning mycket.

Man vet aldrig vad man kommer att hitta!

Ian Miller, Hewlett Packard Energy Neighbourhood, England, 2:a tävlingsomgången

Jag gick med i Energismarta Grannars lag på jobbet för att spara pengar själv, inte mest för att rädda planeten. Energikostnaderna fortsätter att öka men det gör inte min inkomst. Jag lånade lagets elmätare och gick runt i huset och stängde av saker och satte på dem för att se vad som gjorde skillnad. Att stänga av skrivaren med avstängningsknappen gav inte så stor skillnad, inte heller att stänga av bredbandsroutern och nätverksdriven, så jag fortsatte leta. Vattenkokaren och duschen förbrukade ganska mycket el så jag försökte spara där. Jag tänkte att jag hade saker och ting under kontroll. Karen (som arbetar med projektet) sa att min elanvändning var ovanligt hög för ett hus där det bara bor två personer. Jag fortsatte gå runt i huset och se vad som var påslaget och kunde inte hitta något oväntat. Min dotter hade åkt tillbaka till universitetet efter att ha varit hemma över jul, så hennes ombyggda vindsrum stod tomt. När jag var där kom jag på att kontrollera elradiatorn och märkte att den var på. Den hade varit på hela tiden sedan december! Nu har jag stängt av den och ser fram emot lägre elförbrukning, och betydligt lägre elräkningar.

Vicente Maravilla Moreno, lagledare för Menys és més (Algemesi), Spanien, 2:a tävlingsomgången

Vi är nu totalt 10 familjer i laget, mycket olika varandra, men en speciell relation mellan oss har skapats, så vi jobbar med energisparutmaningen med en stor dos ironi och sinne för humor. Vi har skapat en "whatsapp-grupp" där vi delar våra erfarenheter från hemmen, våra tvivel, funderingar och ett och annat skämt. Vi har också bestämt tid några fredagar då de som vill kan träffas i en bar, dricka några öl och berätta lite om vad som hänt. Sammantaget har ett antal olika människor som inte alltid kände varann innan träffats, under förevändning att spara energin och värna miljön, och nu har vi fått ett nytt gemensamt intresse.

Enkla instruktioner för energisparande!

Vassiliki Dourali, "Vänner som sparar", Grekland, 2:a tävlingsomgången

Vi gjorde några enkla och konkreta ordningsregler! Ordningsregler kanske låter tungt för några enkla instruktioner, men att rekommendera dem påverkar energiförbrukningen åt rätt håll, sparar energi! Det här kan låta lite underligt, men vi hittade också på ordet "energihuligan". Det brukar vi säga om vänner och grannar som inte var så pigga på att komma med i vårt lag, Vänner som sparar, och som fortsätter använda lika mycket energi i hushållet som de alltid gjort!! Eftersom det kan vara lite jobbigt att bli kallad huligan hoppas vi att vi lyckas få dem att bli mer engagerade att förändra sina vanor och bli mer energi- och miljömedvetna i framtiden. Vårt motto är "Sluta vara energihuligan! Det är enkelt!"

Låt lågenergilampor lysa upp julen

Julia Persson, Team Mammorna, Sverige, 2:a tävlingsomgången

I Sverige har vi mycket julbelysning som dekoration, i varje fönster, i alla träd i trädgården låter vi ljusen lysa. I år stängde vi av belysningen under timmarna med dagsljus och vi använde timer för att de inte skulle lysa hela natten. Men, som familj med en 9-månaders bebis flödar ljuset från vårt hus redan tidigt på morgonen, men självklart ... det är bara lågenergilampor.

Aktivitet för familjer i
Energismarta Grannar2

Vincent Berrutto från EACI under sin presentation
vid prisutdelningsgalan i Bryssel

SYNLIGGÖR
FRAMGÅNG – HUR?

Energismarta Grannar2 visade att energisparande inte är tråkigt, att det inte innebär att man måste göra uppoffringar när det gäller komforten, utan tvärtom att det kan vara roligt och handlar om att lära sig något nytt och viktigt. Att det var populärt bevisades av att det var så många deltagare, energibesparingarna och alla viktiga personer, både nationellt och i Europa, som med sina namn stöttade projektet. Mer än 13 000 hushåll antog utmaningen och fick massor av information om att spara energi. Lagen som fullföljde tävlingen sparade i genomsnitt 9 % energi, 32 viktiga personer och organisationer stöttade projektet och underströk med sitt engagemang betydelsen av idén, 41 kortfilmer producerades för att hjälpa hushållen att spara energi och 800 lagledare utbildades för att stötta människor i deras ambition till en energieffektivare livsstil. Mediebevakningen har varit imponerande, mer än 700 artiklar har publicerats i sammanlagt 16 länder, och det var en stor framgång att energisparutmaningen blev så synlig.

Energismarta Grannar **passar perfekt med Agenda 21** och klimatplaner eftersom det involverar medborgare, kommuner och företag. Intresset hos lokala och regionala myndigheter att **fylla sina energi- och klimatplaner med konkreta aktiviteter** växer och växer. Energismarta Grannar2 är en sådan aktivitet, en tävling som **ger synliga resultat** i form av sparade kWh och minskade CO₂-utsläpp.

Utvärderingen av projektet och feedback har också visat att deltagarna som ändrat sitt beteende kommer att behålla sina nya energisparvanor i framtiden. Projektet hjälper till att visa att EU:s energieffektiviseringsmål kan nås med deltagande och engagemang av alla medborgare i Europa.

Medlemmar i vinnande lag från 16 länder träffar varandra på cocktailparty efter prisutdelningsgalan i Bryssel

VAD VI LÄRT

”Det är aldrig för sent att göra så mycket som möjligt!” De orden riktade Pär Holmgren, ambassadör för projektet i Sverige till deltagarna och det är verkligen sant! Under tävlingen har det bevisats av deltagare i alla åldrar – deras engagemang har varit fantastiskt.

Projektets sociala inslag och lagledarnas engagemang har identifierats som nyckelfaktorer för projektets framgång. Att spara energi tillsammans, motivera varandra att fortsätta och få stöd av en lagledare som känner sina lagmedlemmar väl är sådant som verkligen håller ihop laget och är viktigt för både lagens framgångar och hela projektets. Tävlingen är inte bara för grannar även om den heter Energismarta Grannar. Naturliga grupper, till exempel en krets vänner, kollegor på jobbet eller en annan grupp som redan finns, tenderar att arbeta bättre än grupper som bildats specifikt för projektet.

Energismarta Grannar har visat att små beteendeförändringar kan bidra till viktiga energibesparingar hemma. För att projektet ska fungera och minska gapet mellan kunskaper om hur man sparar energi och en konkret förändring av attityder och vanor, krävs flera andra nyckelfaktorer: nyttiga energispartips; roligt och inspirerande projekt – tävlingsinslaget liksom den sociala aspekten i att vara en del av ett lag var en viktig del här; ett fungerande beräkningsverktyg och kontinuerligt stöd från projektledningen. Allt detta svarade nationella partner för, och tillsammans bidrog det till att säkra projektets framgång.

VILL NI FÖLJA EFTER VÅRT EXEMPEL?

Konceptet Energismarta Grannar fick priset Local Energy Action Award från EU-kommissionens ManagEnergy för bästa lokala energiinitiativ 2010. Sedan dess har det använts i ytterligare två omgångar av energispartävlingen, i andra upplagan av projektet. Då tävlade 16 länder i Europa och nådde ännu större framgångar i att mobilisera tävlande och lokala ambassadörer samt uppmärksamhet i medierna.

Projektpartnerna fick omfattande erfarenhet av att ordna sådana här tävlingar som de nu kan överföra till kommuner och andra organisationer i sina länder som vill stötta hushållen i att spara energi, t.ex. stora företag, kyrkor och idrottsföreningar.

Kommissionär Günther OETTINGER delar ut priset för bästa lokala energiinitiativ 2010 till personerna som tog fram konceptet Energy Neighbourhoods

Detta välutvecklade konceptet för att mobilisera hushållen att börja spara energi består av:

- + konceptet energispartävling där hushållen deltar i lag
- + tydligt definierade roller och ansvar
- + utbildnings- och marknadsföringsmaterial, t.ex. handböcker, energispartips, checklistor för energikartläggning av hushållet
- + webbaserat verktyg för att registrera energiförbrukningen och beräkna energibesparingarna
- + idéer till gemensamma aktiviteter
- + klimatutmaningar

I länder där Energismarta Grannar redan är etablerade har man börjat med aktiviteter för att starta nya tävlingar. I Slovenien har man utvecklat en tävling för skolor, och i Polen diskuterar man att ta fram en tävling för bostadsområden med social housing, bostäder som riktar sig till resurssvagare grupper på bostadsmarknaden än vår allmännyttas där alla kan hyra. Mycket mer kommer att hända under kommande månader.

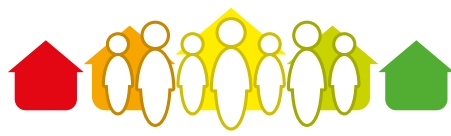
Jag är väldigt glad att jag förlorade vadet eftersom det bekräftar att de flesta hushåll lätt kan spara 10 % energi utan att det för med sig några begränsningar i deras vardag. Bara genom att ändra på gamla vanor kan vi alla bidra till att göra något för klimatet och till och med spara pengar på det. Jag hoppas att Energismarta Grannar förs vidare, en bra förebild.

Christa Markl-Vieto
Kommunfullmäktigeledamot
Miljö, Berlin-Steglitz

Om ni är intresserade av att genomföra en ny upplaga av Energismarta Grannar2 eller gå med i ett lag, kontakta projektpartnern i ert land.

Österreich		Grazer ENERGIEAgentur GmbH Kaiserfeldgasse 13/1, 8010 Graz Austria www.grazer-ea.at Kontaktperson: Gerhard Lang e-post: office@grazer-ea.at tel: +43-316-811848-0
Belgien		Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen vzw (BBL) Tweeherkenstraat 47 1000 Brussel Belgium www.bblv.be Kontaktperson: Bernard Govaert e-post: bernard.govaert@bblv.be tel: +32 2 282.17.42
Bulgarien		Energy Agency of Plovdiv (EAP) 139 Ruski blvd, office #402, Plovdiv, Bulgaria www.eap-save.eu Kontaktperson: Lijana Adjarova, e-mail: lijana.adjarova@eap-save.dir.bg tel.: 359 32 625754
Frankrike		Prioriterre (PRIO) 3 rue René Dumont F 74 960 Meythet, France www.prioriterre.org Kontaktperson: Guénaëlle CARTON e-post: guenaëlle.carton@prioriterre.org Tel: +33 450 67 17 54
Tyskland		B.&S.U. BERATUNGS- UND SERVICE-GESELLSCHAFT UMWELT mbH Saarbrücker Str. 38 A 10405 Berlin, Germany www.bsu-berlin.de Kontaktperson: Thekla Heinel e-post: theinel@bsu-berlin.de tel.: +49 30 390 42 66
Grekland		Centre for Renewable Energy Sources and Saving (CRES) 19th km Marathonos Avenue 19009 Pikermi, GREECE www.cres.gr Kontaktperson: Georgia Veziriyanni e-post: gvezir@cres.gr tel: +30-210 6603267
Ungern		GreenDependent Institute Nonprofit Ltd. (GDI) 2100 Godólló, Eva u. 4., Hungary www.intezet.greendependent.org Kontaktperson: Kristóf Vadovics e-post: info@greendependent.org tel: +36-28/412 855
Irland		Tipperary Energy Agency (TEA) Craft Granary, Church Street, Cahir, Co. Tipperary Ireland www.tea.ie Kontaktperson: Vincent Carragher e-post: vcarragher@tea.ie tel: +353 (0)52 7443090
Italien		Ecuba Ltd - Land planning - Energy - Environment Via del Cestello 4 40124 Bologna Italy www.ecuba.it Kontaktperson: e-post: ecuba@ecuba.it phone + 39 051 228048
Lettland		Ekodoma Ltd. Noliktavas iela 3-3 LV1010, Riga, Latvia www.ekodoma.lv Kontaktperson: Liga Ozolina e-post: liga@ekodoma.lv tel.: +371 67323212
Polen		The Polish National Energy Conservation Agency (KAPE) ul. Nowowiejska 21/25 00-665 Warszawa, Poland www.kape.gov.pl Kontaktperson: e-post: kape@kape.gov.pl tel.: + 48 22 626 09 10
Rumänien		Alba Local Energy Agency (ALEA) Trandafirilor str., no.9, Alba Iulia, Romania www.alea.ro Kontaktperson: e-post: contact@alea.ro tel.: + 4 0258813405
Slovenien		Gradbeni inštitut ZRMK Building and Civil Engineering Institute Centre for Indoor Environment, Building Physics and Energy Dimičeva 12, 1000 Ljubljana, Slovenia www.gi-zrmk.si Kontaktperson: e-post: info@gi-zrmk.si tel: + 1 280 84 01
Spanien		Agència Energètica de la Ribera (AER) Plaça d'Argentina, 1 46680 Algemesi, Spain www.aer-ribera.com Kontaktperson: Plàcid Madramany Sanchis e-post: projectes@aer-ribera.com tel.: +34 96 242 4641
Sverige		Energikontor Sydost (ESS) Framtidsvägen 10A 351 96 Växjö, Sverige www.energikontorsydost.se Kontaktperson: e-post: info@energikontorsydost.se tel.: 0470 76 55 60
Storbritannien		Severn Wye Energy Agency (SWEA) Unit 15 Highnam Business Centre Highnam Gloucester, GL2 8DN, United Kingdom www.swea.co.uk Kontaktperson: Karen Robinson e-post: Karen@swea.co.uk tel.: + 44 1452 835060

Energismartagrannar
EN TÄVLING DÄR ALLA ÄR VINNARE

www.EnergyNeighbourhoods.eu

*En finansiering av Energismarta Grannar är möjligt
tack vare försäljning av el märkt med Bra Miljöval.*

Naturskyddsföreningen

Bra Miljöval